

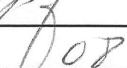
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчально-методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“31” 2026 р.

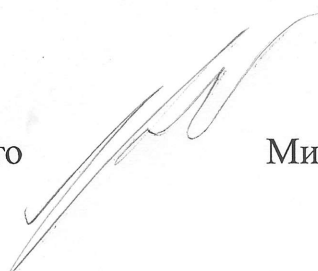
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	К Безпека та оборона
Спеціальність:	К9 Правоохоронна діяльність
Освітньо-професійна (освітньо наукова) програма:	«Правоохоронна діяльність»
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська
Семестр викладання	3,4

РОЗРОБНИК:

Доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права
імені академіка УАН о. Івана Луцького

Микола КАРЧЕВСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького,
протокол № 1 від 28.08.2026 р.

В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП/ОНП

Микола КАРЧЕВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 31.08.2026 р.

е-mail	mykola.karchevskyi@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	ауд. 201
Посилання на сайт	<u>Микола Карчевський</u>
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=7511

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Кримінальне право є фундаментальною галуззю права, що визначає основні засади відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень, систему покарань та принципи кримінально-правового регулювання. Його роль є ключовою для забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод людини, а також стабільності суспільства.

Для працівників державних правоохоронних органів глибоке розуміння кримінального права є необхідною передумовою ефективного виконання службових обов'язків, зокрема розслідування кримінальних правопорушень, притягнення винних до відповідальності та застосування кримінально-правових заходів. Водночас, у сфері приватної безпеки знання кримінального права дозволяє правильно оцінювати ризики, забезпечувати правомірну діяльність охоронних структур та уникати правових порушень у процесі забезпечення безпеки бізнесу та громадян. Дисципліна «Кримінальне право. Загальна частина» формує у студентів розуміння кримінально-правових норм, методів їх застосування та ролі кримінального права у забезпеченні справедливості. Вона охоплює питання кримінальної відповідальності, складу кримінального правопорушення, видів покарань, стадій кримінального процесу та інших ключових аспектів.

Опанування цієї дисципліни є необхідним для фахівців у сфері правоохоронної діяльності, оскільки дозволяє їм ефективно застосовувати правові норми, аналізувати правопорушення та приймати обґрунтовані рішення у сфері правозастосування.

Мета та завдання: формування у майбутніх правоохоронців комплексу теоретичних знань і прикладних компетентностей щодо застосування норм Загальної частини кримінального права України в оперативно-службовій діяльності; підготовка фахівців, здатних відповідно до закону забезпечувати публічну безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, законних інтересів суспільства і держави, ефективно протидіяти кримінальним правопорушенням, здійснювати первинну правову кваліфікацію діянь та правомірно застосовувати заходи примусу.

Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студенти повинні

знати:

- Основні поняття та принципи кримінального права, його предмет і метод.
- Джерела кримінального права, включаючи Конституцію України, міжнародні договори, судову практику та кримінальне законодавство.

- Поняття кримінального правопорушення, його класифікацію, склад та правові наслідки.
- Основи кримінальної відповідальності та систему кримінально-правового впливу.
- Стадії вчинення кримінального правопорушення та особливості кваліфікації дій правопорушника.
- Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.
- Види покарань та їх застосування, принципи індивідуалізації покарання.
- Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність, виконання наказу тощо).
- Підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.
- Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх та спеціальні заходи кримінально-правового характеру.

вміти:

- Аналізувати кримінально-правові норми та застосовувати їх до конкретних ситуацій.
- Кваліфікувати кримінальні правопорушення відповідно до норм Кримінального кодексу України.
- Визначати склад кримінального правопорушення та оцінювати його об'єктивні та суб'єктивні ознаки.
- Оцінювати ступінь суспільної небезпеки діяння та правомірність застосування кримінальної відповідальності.
- Використовувати принципи кримінального права для визначення заходів кримінально-правового впливу.
- Встановлювати стадію кримінального правопорушення та визначати можливість його запобігання.
- Оцінювати можливість застосування обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
- Розрізняти основні та додаткові покарання, визначати їх ефективність у конкретних випадках.
- Аналізувати судову практику та використовувати її при тлумаченні норм кримінального права.
- Формувати правові висновки щодо застосування кримінально-правових норм у діяльності правоохоронних органів та приватних безпекових структур.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП/ОНП «Правоохоронна діяльність»).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК8 Здатність приймати обґрунтовані рішення ЗК10 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК12 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності	РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності. РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях. РН10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.
СК3 Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ СК4 Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел СК5 Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації СК11 Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності СК18 Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3,4		
Кількість кредитів ЄКТС	8		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	34 (в годинах)	6 (в годинах)
	семінари, практичні	68 (в годинах)	14 (в годинах)
Самостійна робота		138 (в годинах)	220 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	залік/екзамен (в годинах)		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни¹:

Пререквізити	Постреквізити
Теорія та історія держави та права, Конституційне право	Кримінальне процесуальне право України, Кримінологія, Кваліфікація кримінальних правопорушень Криміналістика

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. Загальна частина (3 семестр)

Тема 1. Кримінальне право: предмет і метод. Кримінально-правова політика. Джерела кримінального права (2 год.)

Поняття кримінального права як галузі права. Поняття кримінального права як галузі законодавства. Предмет і метод кримінального права.

Завдання (функції) кримінального права. Принципи кримінального права. Кримінально-правова політика.

Поняття джерел кримінального права. Види джерел кримінального права. Конституція України. Міжнародні договори, загальновизнані принципи і норми міжнародного права (звичаї, прецеденти). Кримінальне законодавство як основна форма існування кримінального права України. Нормативно-правові

¹ тільки для обов'язкових дисциплін

акти регулятивного законодавства як джерело кримінального права. Судова практика (рішення Конституційного Суду України, рішення Європейського суду з прав людини, правові позиції Верховного Суду в Україні). Кримінально-правова доктрина.

Закон про кримінальну відповідальність (кримінальний закон, кримінальне законодавство, КК України 2001 р.) та його загальна характеристика. Ознаки кримінального закону. Структура кримінального закону. Стаття закону про кримінальну відповідальність. Диспозиції та санкції статей кримінального закону, їх види.

Чинність (дія) кримінального закону у часі. Час вчинення кримінального правопорушення. Набрання чинності кримінальним законом. Перспективна дія кримінального закону. Ретроактивна дія кримінального закону. Ультраактивна дія кримінального закону.

Чинність (дія) кримінального закону у просторі та за колом осіб. Принципи дії закону про кримінальну відповідальність в просторі: територіальний, громадянства, універсальний, реальний. Місце вчинення кримінального правопорушення.

Кримінально-правові питання екстрадиції.

Перелік основних питань на самостійне вивчення.

Імплементация положень міжнародних договорів до кримінального законодавства. Логіка, стилістика, мова і термінологія закону про кримінальну відповідальність. Оприлюднення закону про кримінальну відповідальність. Межі території України в контексті чинності (дії) кримінального закону у просторі. Правові підстави видачі і передачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, з України до іншої держави. Значення правових принципів для тлумачення кримінального закону. Проект КК України.

Тема 2. Кримінальне правопорушення та система заходів кримінально-правового впливу. Склад кримінального правопорушення (2 год.)

Поняття і ознаки кримінального правопорушення. Визначення понять кримінального правопорушення, злочину та кримінального проступку за КК України. Доктринальні ознаки кримінального правопорушення: суспільна небезпека (її характер та ступінь), протиправність, винність (об'єктивне та суб'єктивне вмінення), караність. Зміст цих ознак.

Малозначність діяння. Поняття малозначності діяння. Ознаки малозначності

Класифікація кримінальних правопорушень. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості та її правове значення.

Правовий вплив на кримінальне правопорушення та правовий вплив за відсутності складу кримінального правопорушення. Основні та допоміжні заходи кримінально-правового впливу. Каральні та некаральні заходи

кримінально-правового впливу. Заходи кримінально-правового впливу, які застосовують у межах кримінальної відповідальності та поза нею.

Кримінальна відповідальність як основний захід кримінально-правового впливу. Поняття та ознаки кримінальної відповідальності. Особливості кримінальної відповідальності, що відрізняють її від інших видів юридичної відповідальності. Момент виникнення та припинення кримінальної відповідальності. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності.

Поняття, структура і значення складу кримінального правопорушення. Елементи (об'єкт складу кримінального правопорушення, об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, суб'єкт складу кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення). Основні та факультативні ознаки складу кримінального правопорушення.

Види складів кримінального правопорушення. Класифікація за ступенем суспільної небезпечності. Класифікація за способом описання ознак складу кримінального правопорушення в кримінальному законі. Класифікація залежно від конструкції об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Перелік основних питань на самостійне вивчення.

Залежність поняття кримінального правопорушення від соціально-економічних відносин, що існують в суспільстві на тому чи іншому етапі розвитку. Історично мінливий характер поняття кримінального правопорушення. Відмежування малозначності діяння від суміжних явищ. Малозначність діяння у судовій практиці. Критерії розмежування кримінального правопорушення та інших видів правопорушень.

Примус та заохочення як парні способи реалізації кримінально-правового впливу. Запровадження нових заходів кримінально-правового характеру. Кримінальна відповідальність та кримінально-правові відносини. Суб'єкти та зміст кримінально-правових відносин.

Тема 3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення (2 год.)

Об'єкт кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів кримінального правопорушення. Загальний об'єкт кримінального правопорушення, його значення. Родовий та видовий об'єкти кримінального правопорушення та їх значення. Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення, його значення. Основний та додатковий об'єкти кримінального правопорушення, їх значення.

Предмет кримінального правопорушення як ознака складу кримінального правопорушення.

Потерпілий від кримінального правопорушення як ознака складу кримінального правопорушення.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Поняття та ознаки суспільно небезпечного діяння як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Форми діяння, активний (дія) й пасивний (бездіяльність) характер поведінки. Випадки, за яких усвідомлене діяння не є вираженням волі особи, що його вчинила (нездоланна сила; фізичний або психічний примус; гіпноз; мимоволі рефлекторні рухи людини).

Поняття та значення суспільно небезпечних наслідків. Реальна шкода та створення загрози заподіяння шкоди (делікт небезпеки).

Причинний зв'язок у кримінальному праві та правила встановлення.

Спосіб. Місце. Час. Знаряддя. Засоби. Обстановка.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Функції складу кримінального правопорушення. Співвідношення понять кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення.

Теорії визначення об'єкта кримінального правопорушення. Механізм спричинення шкоди об'єкту кримінального правопорушення.

Значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Види причинового зв'язку у кримінальному праві. Необхідний причинний зв'язок. Випадковий причинний зв'язок.

Тема 4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення (2 год.)

Поняття суб'єкта кримінального правопорушення, його ознаки та види. Загальний та спеціальний суб'єкти кримінального правопорушення. Вік, із досягненням якого може наставати кримінальна відповідальність.

Осудність та неосудність. Медичний та юридичний критерії осудності. Обмежена осудність. Медичний та юридичний критерії обмеженої осудності.

Поняття і ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Ознаки, що характеризують суб'єктивну сторону кримінального правопорушення як елемент складу кримінального правопорушення (вина, мотив, мета, емоції).

Поняття вини та її форми. Поняття вини. Вина та осудність. Умисел та необережність як форми вини. Поняття та види умислу. Інтелектуальний і вольовий моменти умислу. Критерії відмежування непрямого умислу від прямого. Поняття та види необережності. Інтелектуальний і вольовий моменти необережності.

Факультативні ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Мотив. Мета. Емоційний стан.

Кримінально-правова помилка. Поняття та види кримінально-правової помилки. Юридична і фактична помилка.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами кримінального правопорушення в науці кримінального права. Вік кримінальної

відповідальності у законодавстві зарубіжних держав. Обставини, що знижують здатність усвідомлювати свої дії або керувати ними: сильне душевне хвилювання, стан сп'яніння, вплив лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, тощо. Їх правові наслідки.

Суб'єктивне ставлення у вину та сувора відповідальність. Відмежування недбалості від інших форм вини і від випадку («казусу»). Подвійна форма вини. Вплив помилки у кримінальному праві на вину та кримінальну відповідальність.

Тема 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення. Множинність кримінальних правопорушень (2 год.)

Поняття, види та значення стадій вчинення кримінального правопорушення. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення. Визначення моменту закінчення кримінальних правопорушень з матеріальним, формальним і усіченим складом. Поняття незакінченого кримінального правопорушення, його види та відмінність від закінченого.

Готування до кримінального правопорушення. Види готування до кримінального правопорушення. Особливості відповідальності за готування до кримінального правопорушення. Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення наміру («голого умислу») та замаху на кримінальне правопорушення.

Замах на кримінальне правопорушення. Поняття та ознаки замаху на кримінальне правопорушення. Види замаху на кримінальне правопорушення (закінчений і незакінчений). Відмежування замаху на кримінальне правопорушення від готування до кримінального правопорушення та закінченого кримінального правопорушення.

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця та її значення. Відмінність добровільної відмови від дійового каяття.

Поняття множинності кримінальних правопорушень, її ознаки. Види множинності кримінальних правопорушень. Одиначне кримінальне правопорушення як складник множинності кримінальних правопорушень.

Повторність кримінальних правопорушень. Сукупність кримінальних правопорушень. Рецидив кримінальних правопорушень.

Перелік основних питань на самостійне вивчення.

Кримінально-правове значення виявлення наміру («голого умислу»). Відмежування виявлення наміру («голого умислу») від кримінально караних погроз та закликів. Непридатний замах: його види та значення. Розмежування добровільної відмови від доведення злочину до кінця та дійового каяття.

Ускладнене одиначне кримінальне правопорушення (триваюче, продовжуване, складене). Відмежування повторності від інших видів множинності кримінальних правопорушень. Відмежування сукупності від інших видів множинності кримінальних правопорушень і складених кримінальних

правопорушень. Відмежування рецидиву від інших видів множинності кримінальних правопорушень.

Тема 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні (2 год.)

Поняття, ознаки та значення співучасті у кримінальному правопорушенні. Об'єктивні ознаки співучасті. Суб'єктивні ознаки співучасті. Кримінальні правопорушення, при вчиненні яких співучасть не може мати місця. Відмінність співучасті від необережного співзаподіяння. Значення співучасті у кримінальному правопорушенні для вирішення питань кримінально-правового характеру.

Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Особливості кваліфікації дій співучасників.

Види співучасників. Виконавець (співвиконавець). Організатор. Підбурювач. Пособник.

Форми співучасті. Поняття та значення форм співучасті в кримінальному праві. Проста співучасть (співвиконавство). Складна співучасть (співучасть з розподілом ролей). Вчинення кримінального правопорушення групою осіб без попередньої змови. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою. Вчинення кримінального правопорушення організованою групою. Вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією.

Спеціальні питання відповідальності за співучасть у кримінальному правопорушенні. Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом. Провокація кримінального правопорушення. Експес виконавця (співучасника). Невдале підбурювання або пособництво.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Особливості добровільної відмови співучасників. Відмінність групи осіб за попередньою змовою від організованої групи, організованої групи від злочинної організації. Поняття та ознаки причетності до кримінального правопорушення, її види. Відмежування причетності від співучасті.

Тема 7. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння (2 год.)

Поняття, ознаки та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Соціально-правова природа цих обставин. Кримінально-правове значення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.

Необхідна оборона. Поняття, ознаки та соціальне значення необхідної оборони. Право на необхідну оборону як суб'єктивне право. Умови правомірності необхідної оборони (щодо посягання та щодо захисту від суспільно небезпечного посягання). Спеціальні види необхідної оборони.

Уявна оборона. Поняття, ознаки та соціальне значення уявної оборони. Умови правомірності уявної оборони. Фактична помилка при уявній обороні. Особливості правових наслідків уявної оборони.

Затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Поняття, ознаки та соціальне значення затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення. Умови правомірності такого затримання. Перевищення меж заподіяння шкоди особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, при його затриманні.

Крайня необхідність. Поняття, ознаки та соціальне значення крайньої необхідності. Умови правомірності крайньої необхідності. Відмежування крайньої необхідності від необхідної оборони. Перевищення меж крайньої необхідності.

Фізичний або психічний примус. Поняття та ознаки фізичного або психічного примусу. Переборний та непереборний фізичний примус. Умови правомірності за фізичного або психічного примусу.

Виконання наказу або розпорядження. Поняття та ознаки виконання наказу або розпорядження. Законний наказ. Умови правомірності виконання наказу або розпорядження. Перевищення меж при виконанні законного наказу.

Діяння, пов'язане з ризиком. Поняття та ознаки діяння, пов'язаного з ризиком. Виправданий ризик. Умови правомірності діяння, пов'язаного з ризиком. Перевищення меж при вчиненні діяння, пов'язаного з ризиком.

Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Поняття та ознаки виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Умови правомірності виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Відмежування обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, від суміжних явищ. Перевищення меж необхідної оборони. Заподіяння шкоди пристроями, які діють автоматично. Поняття та ознаки виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності, організованої групи чи злочинної організації. Умови правомірності виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності, організованої групи чи злочинної організації. Перевищення межі заподіяння шкоди при виконанні спеціального завдання.

Змістовий модуль 2. Особлива частина (4 семестр)

Тема 8. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (2 години)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.

Життя і здоров'я як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення проти життя. Кримінальні правопорушення проти здоров'я. Кримінальні правопорушення, які ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я, інші медичні кримінальні правопорушення.

Кримінальні правопорушення проти життя.

Поняття та види вбивств. Просте умисне вбивство. Умисне вбивство за обтяжуючих обставинах. Умисне вбивство за пом'якшуючих обставинах. Убивство через необережність. Проблеми криміналізації евтаназії, надання допомоги при самогубстві.

Кримінальні правопорушення проти здоров'я.

Тілесні ушкодження та їхні види. Завдання фізичних та/або моральних страждань (удар, побої та інші насильницькі дії, що завдали фізичного болю; мордування; катування; погроза вбивством; доведення до замаху на самогубство; домашнє насильство). Зараження хворобами (невиліковною інфекційною хворобою; венеричною хворобою).

Кримінальні правопорушення, які ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я, інші медичні кримінальні правопорушення.

Невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я особи (поза медичною сферою): залишення в небезпеці; ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпеці; неналежне виконання професійних чи службових обов'язків щодо охорони життя і здоров'я дітей.

Діяльність у медичній сфері, що ставить у небезпеку життя та/або здоров'я особи: неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження невиліковною інфекційною хворобою; ненадання допомоги хворому; неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником; незаконне проведення абортів або стерилізації; порушення прав пацієнта; порушення порядку трансплантації органів чи тканин людини; незаконне проведення абортів або стерилізації; незаконна лікувальна діяльність; незаконне проведення дослідів над людиною; вилучення у людини органів чи тканин з метою трансплантації та незаконна торгівля ними; насильницьке донорство.

Інші медичні кримінальні правопорушення: розголошення відомостей про проведення огляду на виявлення зараження невиліковною інфекційною хворобою та його результатів і незаконне розголошення лікарської таємниці.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Момент початку та момент закінчення життя людини як питання кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя. Кримінально-правові проблеми евтаназії та надання допомоги при самогубстві. Критерії розмежування умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, і умисного вбивства. Відмежування катування та мордування від суміжних складів кримінальних правопорушень проти здоров'я. Особливості

кримінальної відповідальності за домашнє насильство та його співвідношення з окремими посяганнями на здоров'я особи. Кримінально-правова характеристика зараження невиліковною інфекційною хворобою та венеричною хворобою. Проблеми кримінально-правового регулювання трансплантації органів чи тканин людини та донорства.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (2 години)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Воля, честь та гідність як родовий об'єкт. Суспільна небезпека посягань проти волі, честі та гідності особи. Проблема криміналізації образи та клевети.

Система кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Насильницьке зникнення. Захоплення заручників. Підміна дитини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Експлуатація дитини. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Примушування до шлюбу.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Статева свобода та статева недоторканість як родовий об'єкт. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Види посягань проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Система кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Зґвалтування. Сексуальне насильство. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Проблема криміналізації образи та клевети в Україні та зарубіжний досвід. Відмежування незаконного позбавлення волі від викрадення людини та захоплення заручників. Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми та її відмежування від експлуатації дитини й сутенерства. Насильницьке зникнення: особливості складу та співвідношення з незаконним позбавленням волі. Значення поняття «добровільна згода» для кваліфікації зґвалтування та сексуального насильства. Розмежування статевих зносин з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, зґвалтування та розбещення неповнолітніх. Примушування до шлюбу як посягання на волю особи.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина (2 години)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина.

Конституційні права і свободи громадянина як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина. Класифікація кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина. Їхні видові об'єкти.

Кримінальні правопорушення проти народного волевиявлення, інших виборчих прав громадян. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або фальсифікація виборчих документів, документів референдуму, підсумків голосування або відомостей Державного реєстру виборців. Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше ніж один раз. Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Порушення таємниці голосування. Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму. Підкуп виборця, учасника референдуму.

Кримінальні правопорушення проти трудових та інших соціально-економічних прав людини. Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Грубе порушення законодавства про працю. Грубе порушення угоди про працю. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Порушення права на отримання освіти. Порушення права на безоплатну медичну допомогу.

Кримінальні правопорушення проти рівноправності. Дискримінація (порушення рівноправності). Кримінальні правопорушення проти недоторканності приватного життя особи. Порушення недоторканності житла. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Порушення недоторканності приватного життя.

Кримінальні правопорушення проти свободи совісті. Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків. Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь. Перешкоджання здійсненню релігійного обряду. Посягання на здоров'я людей під приводом проповідкування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів.

Кримінальні правопорушення у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності. Порушення авторського права і суміжних прав.

Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію.

Кримінальні правопорушення проти сім'ї і дітей. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Зловживання опікунськими правами. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння). Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння).

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Класифікація кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина за видовим об'єктом. Розмежування кримінально караного порушення виборчих прав та відповідних адміністративних правопорушень. Кримінально-правова характеристика підкупу виборця, учасника референдуму. Особливості кримінальної відповідальності за грубе порушення законодавства про працю та невиплату заробітної плати. Дискримінація (порушення рівноправності): проблеми кваліфікації. Відмежування порушення недоторканності приватного життя від несанкціонованих дій з інформацією, що передається через комп'ютер. Кримінально-правова охорона права на об'єкти інтелектуальної власності. Особливості кваліфікації ухилення від сплати аліментів на утримання дітей.

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки та проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (2 години).

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави.

Безпека держави як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави. Класифікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти безпеки держави. Проблеми криміналізації колабораціонізму.

Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія. Державна зрада. Шпигунство. Колабораційна діяльність. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Мир, безпека людства та міжнародний правопорядок як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Класифікація кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Кримінальні правопорушення проти миру.

Пропаганда війни. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Глорифікація дій агресора. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Порушення законів та звичаїв війни. Найманство.

Кримінальні правопорушення проти безпеки людства.

Застосування зброї масового знищення. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Екоцид. Геноцид. Злочини проти людяності

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Проблеми криміналізації колабораціонізму. Розмежування колабораційної діяльності, державної зради та пособництва державі-агресору. Відмежування державної зради від шпигунства. Кримінально-правова характеристика посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Диверсія та її відмежування від суміжних складів. Співвідношення порушення законів та звичаїв війни з нормами міжнародного гуманітарного права. Розмежування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду. Кримінально-правова характеристика найманства та глорифікації дій агресора.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти власності (2 години).

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.

Власність як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти власності. Класифікація кримінальних правопорушень проти власності. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти власності. Предмет кримінальних правопорушень проти власності. Відмежування складів кримінальних правопорушень проти власності від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення проти власності, що полягають у заволодінні чужим майном.

Крадіжка. Грабіж. Розбій. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Вимагання. Шахрайство. Шахрайство з використанням ІТ. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Кримінальні правопорушення проти власності, не пов'язані із заволодінням чужим майном.

Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Умисне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Погроза знищення майна. Необережне знищення або пошкодження майна. Порушення обов'язків щодо охорони майна. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Предмет кримінальних правопорушень проти власності та його значення для кваліфікації. Форми та способи викрадення чужого майна. Момент закінчення різних форм заволодіння чужим майном. Відмежування крадіжки, грабежу та розбою. Розмежування вимагання, грабежу та розбою. Шахрайство та його відмежування від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Особливості кваліфікації шахрайства з використанням інформаційних технологій. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем: ознаки спеціального суб'єкта. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Кримінально-правова характеристика придбання, отримання, зберігання чи збуту майна, одержаного злочинним шляхом.

Тема 13. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

Корупційні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією (2 години)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією.

Службова діяльність та професійна діяльність, пов'язана із наданням публічних послуг як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією. Класифікація кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією. Видові об'єкти кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням

публічних послуг. Корупційні кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією.

Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших юридичних особах публічного права.

Зловживання владою або службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Декларування недостовірної інформації. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Незаконне збагачення. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Провокація підкупу.

Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в юридичних особах приватного права.

Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.

Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в юридичних особах як публічного, так і приватного права.

Службове підроблення. Службова недбалість. Зловживання впливом.

Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.

Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Поняття та види службової особи. Службова особа, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище. Співвідношення понять корупційного кримінального правопорушення та кримінального правопорушення, пов'язаного з корупцією. Розмежування зловживання владою або службовим становищем і перевищення влади або службових повноважень. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: предмет та момент закінчення. Незаконне збагачення та декларування недостовірної інформації як антикорупційні склади. Відмежування зловживання впливом від одержання неправомірної вигоди. Особливості суб'єкта кримінальних правопорушень, пов'язаних із наданням публічних послуг. Провокація підкупу.

Тема 14. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності (2 години)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Громадський порядок і моральність як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Кримінальні правопорушення проти громадського порядку.

Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Хуліганство.

Кримінальні правопорушення проти моральності.

Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Жорстоке поводження з тваринами. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Створення або утримання місць розпусти і звідництво. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності за видовим об'єктом. Розмежування хуліганства, групового порушення громадського порядку та масових заворушень. Відмежування хуліганства від кримінальних правопорушень проти особи, вчинених з хуліганських мотивів. Кримінально-правова характеристика жорстокого поводження з тваринами. Особливості кваліфікації ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічних предметів. Розмежування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: ознаки складу та відмежування від суміжних посягань. Кримінально-правова охорона об'єктів культурної та археологічної спадщини.

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (2 години).

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Здоров'я населення як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Класифікація кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих

лікарських засобів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Порухення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Кримінальні правопорушення, суміжні з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з уживанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.

Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, не пов'язані з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Порухення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів. Спонування неповнолітніх до застосування допінгу. Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів. Порухення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням. Порухення правил поведінки з мікробіологічними або

іншими біологічними агентами чи токсинами. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Предмет кримінальних правопорушень проти здоров'я населення та роль висновку експертизи у його встановленні. Значення мети збуту для кваліфікації незаконних дій з наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами. Кримінально-правова характеристика контрабанди наркотичних засобів. Відмежування схиляння до вживання наркотичних засобів від незаконного введення їх в організм особи. Кримінально-правова характеристика організації або утримання місць для незаконного вживання чи виготовлення наркотичних засобів. Спонування та схиляння неповнолітніх до застосування допінгу й уживання одурманюючих засобів. Особливості кваліфікації фальсифікації лікарських засобів. Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами.

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту (2 години).

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

Безпека руху та експлуатації транспорту як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Класифікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації залізничного, водного і повітряного транспорту.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків. Порушення правил повітряних польотів. Порушення правил використання повітряного простору. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден.

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації автомобільного і міського електричного транспорту.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

Кримінальні правопорушення у сфері безпечного функціонування всіх видів механічного та трубопровідного транспорту.

Порушення чинних на транспорті правил. Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Класифікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту за видами транспорту. Особливості встановлення причинового зв'язку у складах порушення правил безпеки дорожнього руху. Форма вини у транспортних кримінальних правопорушеннях; подвійна форма вини. Відмежування незаконного заволодіння транспортним засобом від крадіжки та угону. Кримінально-правова характеристика керування транспортом у стані сп'яніння. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха: особливості складу. Кримінально-правова характеристика пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газопроводів та нафтопродуктопроводів.

Тема 17. Окремі кримінальні правопорушення проти порядку управління (авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян). Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (2 години)

Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної влади в частині дотримання встановленого законодавством порядку використання державних символів.

Наруга над державними символами. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні.

Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян в частині дотримання встановленого законодавством порядку діяльності підприємств, установ або організацій та об'єднань громадян.

Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд.

Окремі кримінальні правопорушення проти представників влади та інших осіб у зв'язку з виконанням службових обов'язків або державною, службовою чи громадською діяльністю.

Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Втручання у діяльність державного діяча. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Перешкоджання діяльності Рахункової палати, члена Рахункової палати. Перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.

Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян в частині дотримання встановленого законодавством порядку обігу та використання документів, печаток, штампів, бланків, спеціальних технічних засобів отримання інформації та ліній зв'язку.

Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації. Умисне пошкодження ліній зв'язку.

Інші кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів влади та місцевого самоврядування, об'єднань громадян, державних підприємств, установ чи організацій.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство.

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень).

Порядок несення військової служби як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Спеціальні ознаки військових кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби.

Окремі військові кримінальні правопорушення.

Непокоря. Невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.

Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.

Мародерство. Насильство над населенням у районі воєнних дій. Погане поводження з військовополоненими. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею.

Перелік основних питань на самостійне вивчення

Розмежування опору представникові влади та погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Відмежування посягання на життя працівника правоохоронного органу від умисного вбивства. Кримінально-правова характеристика самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Відмежування самоуправства від суміжних кримінальних правопорушень проти власності. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань та його відмежування від вимагання. Спеціальні ознаки та спеціальний суб'єкт військових кримінальних правопорушень. Умови кримінальної відповідальності за військові кримінальні правопорушення у воєнний час. Розмежування самовільного залишення військової частини та дезертирства. Кримінально-правова характеристика мародерства, насильства над населенням у районі воєнних дій та поганого поводження з військовополоненими.

Зміст практичних занять

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Протягом змістового модуля робота студентів на семінарських заняттях матиме два взаємопов'язані складники. Перший - це традиційна підготовка усних відповідей на теоретичні питання, які виноситимуться на розгляд відповідно до плану кожного заняття, а також опрацювання питань, віднесених до самостійного вивчення. Другий складник - послідовна робота над індивідуальним наскрізним дослідницьким проєктом, яка супроводжуватиме вивчення всіх тем модуля.

Наскрізний проєкт полягає в тому, що кожен студент самостійно обирає в Єдиному державному реєстрі судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>) конкретний обвинувальний вирок і протягом семестру аналізує його крізь призму кожної теми, що вивчається. До кожного семінарського заняття студент, спираючись на опрацьований теоретичний матеріал, заповнює відповідні рядки таблиці наскрізного проєкту: від встановлення чинної редакції закону та принципів його дії - до поелементного аналізу фактичного і юридичного складів злочину, стадій його вчинення, ознак множинності та співучасті, а також обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Таким чином теоретичні знання кожної теми одразу закріплюються на реальному матеріалі судової практики, а до завершення модуля студент отримує цілісний, самостійно виконаний аналіз обраного судового рішення.

Таке поєднання забезпечує комплексний підхід до вивчення кримінального права, поєднуючи засвоєння теорії з розвитком навичок юридичного аналізу, кваліфікації діянь і критичного мислення. Під час заліку за результатами вивчення першого модуля студенти захищатимуть свої наскрізні проєкти у формі співбесіди з викладачем, де оцінюватиметься як повнота і правильність заповнення таблиці, так і глибина розуміння застосованих кримінально-правових інститутів.

Тема 1. Кримінальне право: предмет і метод. Кримінально-правова політика. Джерела кримінального права

Заняття 1. Поняття, предмет, метод і завдання кримінального права. Кримінально-правова політика (2 год.)

Питання:

Поняття кримінального права як галузі права та як галузі законодавства.

Предмет і метод кримінального права.

Завдання (функції) кримінального права.

Принципи кримінального права.

Поняття та зміст кримінально-правової політики.

Робота над наскрізним проєктом:

Знайти в Єдиному державному реєстрі судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>) обвинувальний вирок для індивідуального аналізу протягом семестру. Доповісти викладачеві про обране судове рішення. Створити на хмарному сховищі (Google Disk UKD) файл проєкту, названий за зразком «Прізвище_Ім'я_По-батькові_група», надати викладачеві (mykola.karchevskyi@ukd.edu.ua) доступ на перегляд і редагування, скопіювати до нього таблицю наскрізного проєкту. Внести дані про свій проєкт (ПІБ, група, посилання на файл і на обраний вирок) до загального реєстру наскрізних проєктів.

Самостійна робота:

Значення правових принципів для тлумачення кримінального закону.
Співвідношення кримінального права з іншими галузями права.

Заняття 2. Джерела кримінального права. Закон про кримінальну відповідальність та його чинність (2 год.)

Питання:

Поняття та види джерел кримінального права (Конституція України, міжнародні договори, судова практика, кримінально-правова доктрина).

Закон про кримінальну відповідальність: ознаки, структура, диспозиції та санкції статей, їх види.

Чинність кримінального закону у часі (час вчинення правопорушення, перспективна, ретроактивна та ультраактивна дія).

Чинність кримінального закону у просторі та за колом осіб (територіальний, громадянства, універсальний, реальний принципи).

Кримінально-правові питання екстрадиції.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядки 1–5 таблиці: джерело повідомлення (гіперпосилання на вирок); дату постановлення рішення та назву суду; час і місце вчинення злочину; висновок щодо використаної редакції закону про кримінальну відповідальність та обґрунтування принципу дії у часі (перспективна, ретроактивна, ультраактивна дія); визначення застосованого просторового принципу (територіальний, громадянства, космополітичний, реальний) з обґрунтуванням.

Самостійна робота:

Імплементація положень міжнародних договорів до кримінального законодавства. Логіка, стилістика, мова і термінологія закону про кримінальну відповідальність. Оприлюднення закону. Межі території України в контексті чинності кримінального закону у просторі. Правові підстави видачі і передачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, з України до іншої держави.

Проект КК України.

Тема 2. Кримінальне правопорушення та система заходів кримінально-правового впливу. Склад кримінального правопорушення

Заняття 1. Поняття, ознаки та класифікація кримінального правопорушення. Заходи кримінально-правового впливу та кримінальна відповідальність (2 год.)

Питання:

Поняття і ознаки кримінального правопорушення. Визначення понять злочину та кримінального проступку за КК України.

Доктринальні ознаки кримінального правопорушення (суспільна небезпека, протиправність, винність, караність).

Малозначність діяння: поняття та ознаки.

Класифікація кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості та її правове значення.

Система заходів кримінально-правового впливу (основні та допоміжні, каральні та некаральні).

Кримінальна відповідальність як основний захід кримінально-правового впливу: поняття, ознаки, форми реалізації, підстава.

Робота над наскрізним проектом:

Заповнити рядки 6–7 таблиці: обґрунтований висновок щодо виду вчиненого кримінального правопорушення відповідно до ст. 12 КК; застосовані у вирокі заходи кримінально-правового реагування, а в разі застосування кримінальної відповідальності — визначити форму її реалізації (ліберальна, репресивна).

Самостійна робота:

Історично мінливий характер поняття кримінального правопорушення. Відмежування малозначності діяння від суміжних явищ. Малозначність діяння у судовій практиці. Примус та заохочення як парні способи реалізації кримінально-правового впливу. Кримінальна відповідальність та кримінально-правові відносини: суб'єкти та зміст.

Заняття 2. Склад кримінального правопорушення: поняття, структура та види (2 год.)

Питання:

Поняття, структура і значення складу кримінального правопорушення.

Елементи складу (об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона).

Основні та факультативні ознаки складу кримінального правопорушення.

Види складів за ступенем суспільної небезпечності.

Види складів за способом описання ознак у кримінальному законі.

Види складів залежно від конструкції об'єктивної сторони.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядок 8 таблиці: навести кримінально-правову кваліфікацію діяння відповідно до КК України (у разі співучасті — окремо кваліфікувати дії кожного співучасника; у разі множинності — окремо щодо кожного правопорушення). Визначити вид складу за обраними класифікаціями (за ступенем суспільної небезпечності, за способом описання ознак, за конструкцією об'єктивної сторони) як підготовку до подальшого поелементного аналізу.

Самостійна робота:

Функції складу кримінального правопорушення. Співвідношення понять кримінального правопорушення і складу кримінального правопорушення. Значення класифікації складів для кваліфікації діянь.

Тема 3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Заняття 1. Об'єкт і предмет кримінального правопорушення.

Потерпілий (2 год.)

Питання:

Поняття та значення об'єкта кримінального правопорушення.

Класифікація об'єктів (загальний, родовий, видовий, безпосередній).

Основний та додатковий об'єкти кримінального правопорушення.

Предмет кримінального правопорушення як ознака складу.

Потерпілий від кримінального правопорушення як ознака складу.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядки 10–11 таблиці (блок «Аналіз фактичного та юридичного складів»): визначити та внести до таблиці записи щодо юридичного та фактичного об'єктів кримінального правопорушення, яке отримало правову оцінку у досліджуваному вироку; охарактеризувати предмет та/або потерпілого (з розкриттям фізичної, юридичної та соціальної ознак предмета за наявності).

Самостійна робота:

Теорії визначення об'єкта кримінального правопорушення. Механізм спричинення шкоди об'єкту кримінального правопорушення. Співвідношення об'єкта та предмета кримінального правопорушення.

Заняття 2. Об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення (2 год.)

Питання:

Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони.

Суспільно небезпечне діяння: поняття, форми (дія і бездіяльність).

Випадки, за яких усвідомлене діяння не є вираженням волі особи (нездоланна сила, фізичний або психічний примус, гіпноз, рефлексорні рухи).

Суспільно небезпечні наслідки: поняття, значення. Реальна шкода та створення загрози (делікт небезпеки).

Причинний зв'язок у кримінальному праві та правила його встановлення.

Факультативні ознаки: спосіб, місце, час, знаряддя, засоби, обстановка.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядки 12–13 таблиці: охарактеризувати обов'язкові ознаки об'єктивної сторони (діяння, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок) окремо для юридичного та фактичного складів, з обґрунтуванням матеріального чи формального характеру складу; охарактеризувати наявні факультативні ознаки (спосіб, місце, час, знаряддя, засоби, обстановка).

Самостійна робота:

Значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення для кваліфікації. Види причинового зв'язку: необхідний та випадковий причинний зв'язок.

Тема 4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення

Заняття 1. Суб'єкт кримінального правопорушення. Осудність та неосудність (2 год.)

Питання:

Поняття суб'єкта кримінального правопорушення, його ознаки та види.

Загальний та спеціальний суб'єкти кримінального правопорушення.

Вік, із досягненням якого може наставати кримінальна відповідальність.

Осудність та неосудність: медичний та юридичний критерії.

Обмежена осудність: медичний та юридичний критерії.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядок 14 таблиці: охарактеризувати юридичний суб'єкт (фізична особа, вік, осудність; за наявності — ознаки спеціального суб'єкта) та фактичний суб'єкт (конкретна особа за вироком) складу кримінального правопорушення.

Самостійна робота:

Проблема визнання юридичних осіб суб'єктами кримінального правопорушення. Вік кримінальної відповідальності у законодавстві

зарубіжних держав. Обставини, що знижують здатність усвідомлювати свої дії або керувати ними (сильне душевне хвилювання, стан сп'яніння, вплив лікарських препаратів). Їх правові наслідки.

Заняття 2. Суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення. Вина та її форми (2 год.)

Питання:

Поняття і ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення (вина, мотив, мета, емоції).

Поняття вини та її форми. Вина та осудність.

Умисел: поняття, види, інтелектуальний і вольовий моменти.

Відмежування непрямого умислу від прямого.

Необережність: поняття, види, інтелектуальний і вольовий моменти.

Факультативні ознаки суб'єктивної сторони (мотив, мета, емоційний стан).

Кримінально-правова помилка: поняття та види (юридична і фактична).

Робота над наскрізним проектом:

Заповнити рядки 15–17 таблиці: охарактеризувати суб'єктивну сторону з розкриттям інтелектуального та вольового моментів вини (юридичний і фактичний склад); визначити наявні факультативні ознаки (мотив, мета, емоційний стан); внести кваліфікуючі ознаки складу. Тим самим завершити поелементний аналіз фактичного та юридичного складів злочину.

Самостійна робота:

Суб'єктивне ставлення у вину та сувору відповідальність.

Відмежування недбалості від інших форм вини і від випадку («казусу»).

Подвійна форма вини.

Вплив помилки у кримінальному праві на вину та кримінальну відповідальність.

Тема 5. Стадії вчинення кримінального правопорушення. Множинність кримінальних правопорушень

Заняття 1. Стадії вчинення кримінального правопорушення. Добровільна відмова (2 год.)

Питання:

Поняття, види та значення стадій вчинення кримінального правопорушення.

Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення. Момент закінчення для складів з матеріальним, формальним і усіченим складом.

Готування до кримінального правопорушення: види, особливості відповідальності, відмежування від виявлення наміру та замаху.

Замах на кримінальне правопорушення: поняття, ознаки, види (закінчений і незакінчений).

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця та її значення. Відмінність від дійового каяття.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядок 18 таблиці: сформулювати обґрунтований висновок щодо стадії вчинення кримінального правопорушення у досліджуваному вироку (закінчене / незакінчене; за наявності — готування чи замах, його вид).

Самостійна робота:

Кримінально-правове значення виявлення наміру («голоного умислу») та його відмежування від кримінально караних погроз і закликів. Непридатний замах: його види та значення.

Заняття 2. Множинність кримінальних правопорушень (2 год.)

Питання:

Поняття та ознаки множинності кримінальних правопорушень. Її види.

Одиничне кримінальне правопорушення як складник множинності.

Повторність кримінальних правопорушень.

Сукупність кримінальних правопорушень.

Рецидив кримінальних правопорушень.

Робота над наскрізним проєктом:

Заповнити рядок 19 таблиці: сформулювати обґрунтований висновок щодо форм множинності (повторність, сукупність, рецидив), які мають місце у досліджуваному судовому рішенні; за відсутності множинності — зафіксувати цей висновок з обґрунтуванням.

Самостійна робота:

Ускладнене одиничне кримінальне правопорушення (триваюче, продовжуване, складене). Відмежування повторності, сукупності та рецидиву від інших видів множинності.

Тема 6. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Заняття 1. Поняття, ознаки, види та підстави відповідальності співучасників (2 год.)

Питання:

Поняття, ознаки та значення співучасті у кримінальному правопорушенні.

Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті.

Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників.
Особливості кваліфікації їх дій.

Види співучасників: виконавець (співвиконавець), організатор, підбурювач, пособник.

Відмінність співучасті від необережного співзаподіяння.

Робота над наскрізним проєктом:

Розпочати заповнення рядка 20 таблиці: встановити наявність співучасті у досліджуваному вироку та визначити види співучасників (виконавець, організатор, підбурювач, пособник). За відсутності співучасті — запропонувати власну (гіпотетичну) версію подій вироку, яка дозволяє навести приклади співучасників різних видів.

Самостійна робота:

Кримінальні правопорушення, при вчиненні яких співучасть не може мати місця. Особливості добровільної відмови співучасників.

Заняття 2. Форми співучасті. Спеціальні питання відповідальності за співучасть (2 год.)

Питання:

Поняття та значення форм співучасті. Проста та складна співучасть.

Вчинення правопорушення групою осіб без попередньої змови та за попередньою змовою.

Вчинення правопорушення організованою групою та злочинною організацією.

Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом.

Провокація кримінального правопорушення. Екссес виконавця. Невдале підбурювання або пособництво.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити рядок 20 таблиці: визначити форму співучасті у досліджуваному (або сконструйованому гіпотетичному) випадку (група осіб, група осіб за попередньою змовою, організована група, злочинна організація) з обґрунтуванням; за наявності — відзначити спеціальні питання (екссес виконавця, співучасть зі спеціальним суб'єктом тощо).

Самостійна робота:

Відмінність групи осіб за попередньою змовою від організованої групи, організованої групи від злочинної організації. Поняття, ознаки та види причетності до кримінального правопорушення. Відмежування причетності від співучасті.

Тема 7. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Заняття 1. Необхідна оборона. Уявна оборона. Затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (2 год.)

Питання:

Поняття, ознаки та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, їх соціально-правова природа.

Необхідна оборона: поняття, ознаки, умови правомірності (щодо посягання та щодо захисту). Спеціальні види необхідної оборони.

Уявна оборона: поняття, умови правомірності, фактична помилка, правові наслідки.

Затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення: поняття, умови правомірності, перевищення меж заподіяння шкоди.

Робота над наскрізним проєктом:

Підготувати до семінару окремий практичний кейс із ЄДРСР (необов'язково пов'язаний з основним вироком), у якому застосовано одну з обставин цієї групи, та представити його під час заняття. Розпочати заповнення рядка 21 таблиці: внести гіперпосилання на кейс і визначити вид обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння.

Самостійна робота:

Перевищення меж необхідної оборони. Заподіяння шкоди пристроями, які діють автоматично.

Заняття 2. Крайня необхідність та інші обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння (2 год.)

Питання:

Крайня необхідність: поняття, ознаки, умови правомірності, перевищення меж. Відмежування від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус: поняття, ознаки, переборний та непереборний примус, умови правомірності.

Виконання наказу або розпорядження: законний наказ, умови правомірності, перевищення меж.

Діяння, пов'язане з ризиком: виправданий ризик, умови правомірності, перевищення меж.

Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України: поняття, ознаки, умови правомірності.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити рядок 21 таблиці: подати короткий аналіз представленого кейсу з обов'язковим визначенням підстави обставини та умов правомірності заподіяної шкоди. Перевірити повноту заповнення всієї таблиці наскрізного проєкту та підготувати її до підсумкового захисту.

Самостійна робота:

Відмежування обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, від суміжних явищ. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації: поняття, умови правомірності, перевищення межі заподіяння шкоди.

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Робота студентів на семінарських заняттях другого модуля будується за тією ж логікою, що й у першому: поєднання підготовки усних відповідей на теоретичні питання (зокрема винесені на самостійне вивчення) із послідовною роботою над наскрізним дослідницьким проєктом. Проте зміст наскрізного проєкту модуля 2 змінюється відповідно до природи Особливої частини.

Наскрізний проєкт полягає в тому, що до кожної теми студент самостійно обирає в Єдиному державному реєстрі судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>) окремий обвинувальний вирок, постановлений за статтею (статтями) Особливої частини КК, релевантною до відповідного розділу. За кожним таким вирокком студент виконує повний кримінально-правовий аналіз кваліфікації діяння крізь призму інститутів Особливої частини: родовий, видовий і безпосередній об'єкти, предмет і потерпілий, обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної і суб'єктивної сторони, ознаки спеціального суб'єкта, кваліфікуючі ознаки, а також відмежування від суміжних складів. Результати аналізу кожної теми вносяться до окремої картки (таблиці) відповідного вироку у файлі проєкту. Таким чином до завершення модуля студент формує пакет із 10 проаналізованих судових рішень — по одному на кожну тему Особливої частини.

Під час екзамену за результатами вивчення другого модуля студенти захищають цей пакет у формі співбесіди з викладачем, де оцінюється правильність кваліфікації, повнота аналізу складів кримінальних правопорушень за кожним із вироків та вміння відмежовувати суміжні склади.

Тема 8. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи *Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти життя (2 год.)*

Питання:

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. Життя і здоров'я як родовий об'єкт.

Поняття та види вбивств. Просте умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК).

Умисне вбивство за обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 115 КК).

Умисне вбивство за пом'якшуючих обставин (статті 116–118 КК).

Вбивство через необережність.

Робота над наскрізним проєктом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з групи кримінальних правопорушень проти життя або здоров'я особи. Створити у файлі проєкту картку вироку теми 8, унести гіперпосилання, реквізити рішення та фабулу. Здійснити кримінально-правову кваліфікацію діяння й охарактеризувати родовий, видовий та безпосередній об'єкти, а також потерпілого.

Самостійна робота:

Проблеми криміналізації евтаназії та надання допомоги при самогубстві.

Момент початку та закінчення життя людини як питання кваліфікації.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти здоров'я.

Правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я (2 год.)

Питання:

Тілесні ушкодження та їхні види. Критерії розмежування.

Завдання фізичних та/або моральних страждань (побої, мордування, катування, погроза вбивством, домашнє насильство).

Невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я особи поза медичною сферою (залишення в небезпеці, ненадання допомоги).

Діяльність у медичній сфері, що ставить у небезпеку життя та/або здоров'я особи. Інші медичні кримінальні правопорушення.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити аналіз вироку теми 8: охарактеризувати об'єктивну сторону (обов'язкові та факультативні ознаки, матеріальний чи формальний склад), суб'єкт (у т. ч. ознаки спеціального суб'єкта за наявності), суб'єктивну сторону та кваліфікуючі ознаки. Здійснити відмежування застосованого складу від суміжних.

Самостійна робота:

Розмежування умисного тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого, і вбивства.

Особливості кваліфікації домашнього насильства та його відмежування від суміжних складів.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Воля, честь та гідність як родовий об'єкт.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Насильницьке зникнення. Захоплення заручників.

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Експлуатація дитини.

Підміна дитини. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Примушування до шлюбу.

Робота над наскрізним проектом:

Обрати в ЄДРСП обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи або проти статевої свободи та статевої недоторканості. Створити картку вироку теми 9, здійснити кваліфікацію діяння та охарактеризувати об'єкт і потерпілого.

Самостійна робота:

Проблема криміналізації образи та клепу.

Відмежування торгівлі людьми від суміжних складів (експлуатація дитини, сутенерство).

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Статева свобода та статева недоторканість як родовий об'єкт.

Зґвалтування. Сексуальне насильство. Поняття добровільної згоди.

Примушування до вступу в статевий зв'язок.

Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх.

Робота над наскрізним проектом:

Завершити аналіз вироку теми 9: охарактеризувати об'єктивну і суб'єктивну сторони, суб'єкт складу, кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування застосованого складу від суміжних.

Самостійна робота:

Значення поняття «добровільна згода» для кваліфікації зґвалтування та сексуального насильства.

Розмежування статевих зносин з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, і зґвалтування.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших соціально-економічних прав (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Конституційні права і свободи громадянина як родовий об'єкт. Класифікація та видові об'єкти.

Кримінальні правопорушення проти народного волевиявлення та інших виборчих прав громадян (перешкоджання, фальсифікація, підкуп виборця, порушення таємниці голосування).

Кримінальні правопорушення проти трудових прав (грубе порушення законодавства про працю, невиплата заробітної плати; перешкоджання діяльності журналістів).

Порушення права на освіту та безоплатну медичну допомогу.

Робота над наскрізним проєктом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина. Створити картку вироку теми 10, здійснити кваліфікацію та визначити видовий об'єкт відповідної групи.

Самостійна робота:

Кримінальні правопорушення у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності.

Розмежування злочинного порушення виборчих прав та адміністративних правопорушень у цій сфері.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти рівноправності, приватного життя, свободи совісті, сім'ї і дітей (2 год.)

Питання:

Кримінальні правопорушення проти рівноправності. Дискримінація.

Кримінальні правопорушення проти недоторканності приватного життя (порушення недоторканності житла; таємниці листування, телефонних розмов, кореспонденції; недоторканності приватного життя).

Кримінальні правопорушення проти свободи совісті.

Кримінальні правопорушення проти сім'ї і дітей (ухилення від сплати аліментів, злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною, незаконні дії щодо усиновлення).

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити аналіз вироку теми 10: охарактеризувати об'єктивну і суб'єктивну сторони, суб'єкт (за наявності — спеціальний), кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів.

Самостійна робота:

Відмежування порушення недоторканності приватного життя від несанкціонованих дій з інформацією у сфері використання комп'ютерів.

Особливості кваліфікації ухилення від сплати аліментів на утримання дітей.

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки та проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Безпека держави як родовий об'єкт.

Класифікація та видові об'єкти.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.

Державна зрада. Шпигунство. Диверсія.

Колабораційна діяльність. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань.

Робота над наскрізним проектом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки або проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Створити картку вироку теми 11, здійснити кваліфікацію та охарактеризувати родовий і безпосередній об'єкти.

Самостійна робота:

Проблеми криміналізації колабораціонізму. Розмежування колабораційної діяльності, державної зради та пособництва державі-агресору.

Відмежування державної зради від шпигунства.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Мир, безпека людства та міжнародний правопорядок як родовий об'єкт.

Кримінальні правопорушення проти миру (пропаганда війни; планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни; порушення законів та звичаїв війни; найманство).

Глорифікація дій агресора. Виготовлення та поширення забороненої символіки.

Кримінальні правопорушення проти безпеки людства (геноцид, екоцид, злочини проти людяності, застосування зброї масового знищення).

Робота над наскрізним проєктом:
Завершити аналіз вироку теми 11: охарактеризувати об'єктивну і суб'єктивну сторони, суб'єкт (у т. ч. спеціальний), кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів.

Самостійна робота:
Співвідношення порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК) з нормами міжнародного гуманітарного права.
Розмежування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти власності

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти власності, що полягають у заволодінні чужим майном (2 год.)

Питання:
Загальна характеристика. Власність як родовий об'єкт. Предмет кримінальних правопорушень проти власності.
Крадіжка. Грабіж. Розбій. Критерії їх розмежування.
Вимагання. Шахрайство. Шахрайство з використанням ІТ.
Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
Робота над наскрізним проєктом:
Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти власності. Створити картку вироку теми 12, здійснити кваліфікацію, охарактеризувати об'єкт і предмет складу.

Самостійна робота:
Форми та способи викрадення. Момент закінчення різних форм заволодіння чужим майном.
Відмежування грабежу від розбою та вимагання.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти власності, не пов'язані із заволодінням чужим майном (2 год.)

Питання:
Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Відмежування від шахрайства.
Умисне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Погроза знищення майна.
Необережне знищення або пошкодження майна. Порушення обов'язків щодо охорони майна.
Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити аналіз вироку теми 12: охарактеризувати об'єктивну сторону (обов'язкові та факультативні ознаки, матеріальний чи формальний склад), суб'єкт, суб'єктивну сторону, кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів.

Самостійна робота:

Відмежування заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою від шахрайства.

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво: особливості кваліфікації.

Тема 13. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Корупційні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією

Заняття 1. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності в органах публічної влади (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Родовий об'єкт. Поняття службової особи. Корупційні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією.

Зловживання владою або службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.

Незаконне збагачення. Декларування недостовірної інформації. Провокація підкупу.

Робота над наскрізним проєктом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності. Створити картку вироку теми 13, здійснити кваліфікацію та охарактеризувати ознаки спеціального суб'єкта (службова особа, її вид).

Самостійна робота:

Поняття та види службової особи. Службова особа, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище.

Розмежування зловживання владою або службовим становищем і перевищення влади або службових повноважень.

Заняття 2. Службові кримінальні правопорушення у сфері приватного права та у сфері надання публічних послуг (2 год.)

Питання:

Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права.

Службове підроблення. Службова недбалість.

Зловживання впливом.

Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити аналіз вироку теми 13: охарактеризувати об'єктивну і суб'єктивну сторони, кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування застосованого складу від суміжних (зокрема службових від корупційних).

Самостійна робота:

Відмежування зловживання впливом від одержання неправомірної вигоди.

Особливості суб'єкта у складах кримінальних правопорушень, пов'язаних із наданням публічних послуг.

Тема 14. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Громадський порядок і моральність як родовий об'єкт. Класифікація та видові об'єкти.

Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення.

Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку.

Хуліганство. Відмежування від суміжних складів.

Робота над наскрізним проєктом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Створити картку вироку теми 14, здійснити кваліфікацію, охарактеризувати об'єкт і об'єктивну сторону складу.

Самостійна робота:

Розмежування хуліганства, групового порушення громадського порядку та масових заворушень.

Відмежування хуліганства від кримінальних правопорушень проти особи, вчинених з хуліганських мотивів.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти моральності (2 год.)

Питання:

Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Незаконні дії з об'єктами культурної та археологічної спадщини.

Жорстоке поводження з тваринами.

Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів; творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, нетерпимість та дискримінацію.

Створення або утримання місць розпусти і звідництва. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Робота над наскрізним проєктом:

Завершити аналіз вироку теми 14: охарактеризувати суб'єкт, суб'єктивну сторону (мотив, мета за наявності), кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів.

Самостійна робота:

Особливості кваліфікації втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Розмежування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією.

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Заняття 1. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Здоров'я населення як родовий об'єкт. Класифікація та видові об'єкти. Предмет.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів (з метою збуту та без такої мети).

Контрабанда наркотичних засобів. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів.

Незаконні дії з прекурсорами. Порушення встановлених правил обігу.

Робота над наскрізним проєктом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Створити картку вироку теми 15, здійснити кваліфікацію, охарактеризувати предмет складу (за висновком експертизи) та об'єктивну сторону.

Самостійна робота:

Значення мети збуту для кваліфікації незаконних дій з наркотичними засобами.

Роль висновку експертизи у встановленні предмета кримінального правопорушення.

Заняття 2. Правопорушення, суміжні з обігом наркотиків, та правопорушення проти здоров'я населення, не пов'язані з їх обігом (2 год.)

Питання:

Правопорушення, пов'язані з уживанням наркотичних засобів (незаконне введення в організм; схиляння до вживання; незаконне публічне вживання).

Організація або утримання місць для незаконного вживання чи виготовлення наркотичних засобів. Незаконні дії з документами на їх отримання.

Незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами. Фальсифікація лікарських засобів.

Порушення санітарних правил щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням. Порушення правил поведінки з біологічними агентами чи токсинами.

Робота над наскрізним проектом:

Завершити аналіз вироку теми 15: охарактеризувати суб'єкт, суб'єктивну сторону, кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування застосованого складу від суміжних.

Самостійна робота:

Спонування та схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів і застосування допінгу.

Особливості кваліфікації фальсифікації лікарських засобів.

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Заняття 1. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації автомобільного транспорту (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика. Безпека руху та експлуатації транспорту як родовий об'єкт. Класифікація та видові об'єкти.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів. Порушення правил, норм і стандартів убезпечення дорожнього руху.

Незаконне заволодіння транспортним засобом. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів.

Робота над наскрізним проектом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Створити картку вироку теми 16, здійснити кваліфікацію та особливу увагу приділити об'єктивній стороні (діяння, наслідки, причиновий зв'язок).

Самостійна робота:

Особливості встановлення причинового зв'язку у складах порушення правил безпеки дорожнього руху.

Відмежування незаконного заволодіння транспортним засобом від крадіжки та угону.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації залізничного, водного, повітряного й інших видів транспорту (2 год.)

Питання:

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту.

Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Блокування транспортних комунікацій.

Порушення правил повітряних польотів та використання повітряного простору.

Порушення чинних на транспорті правил. Пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газопроводів та нафтопродуктопроводів.

Робота над наскрізним проектом:

Завершити аналіз вироку теми 16: охарактеризувати суб'єкт (у т. ч. спеціальний), суб'єктивну сторону (форму вини щодо діяння та наслідків), кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів.

Самостійна робота:

Форма вини у транспортних кримінальних правопорушеннях. Подвійна форма вини.

Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха: особливості складу.

Тема 17. Окремі кримінальні правопорушення проти порядку управління. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби

Заняття 1. Окремі кримінальні правопорушення проти порядку управління (2 год.)

Питання:

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади у сфері використання державних символів (наруга над державними символами).

Кримінальні правопорушення проти представників влади та інших осіб у зв'язку зі службовою чи громадською діяльністю (опір, втручання, погроза або насильство, посягання на життя працівника правоохоронного органу).

Кримінальні правопорушення у сфері обігу документів, печаток, штампів, спеціальних технічних засобів (викрадення та підроблення документів; незаконні дії зі спеціальними технічними засобами отримання інформації).

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство.

Робота над наскрізним проектом:

Обрати в ЄДРСР обвинувальний вирок за статтею з розділу про кримінальні правопорушення проти порядку управління або проти встановленого порядку несення військової служби. Створити картку вироку теми 17, здійснити кваліфікацію, охарактеризувати об'єкт і потерпілого (за наявності — як обов'язкову ознаку складу).

Самостійна робота:

Розмежування опору представникові влади та погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу.

Відмежування самоправства від суміжних кримінальних правопорушень проти власності.

Заняття 2. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (2 год.)

Питання:

Загальна характеристика військових кримінальних правопорушень. Порядок несення військової служби як родовий об'єкт. Спеціальні ознаки та спеціальний суб'єкт.

Кримінальні правопорушення проти порядку підлеглості та військової честі (непокоря, невиконання наказу, опір начальникові, погроза або насильство щодо начальника; порушення статутних правил взаємовідносин).

Ухилення від військової служби (самовільне залишення військової частини або місця служби; дезертирство; ухилення шляхом самокалічення або іншим способом).

Кримінальні правопорушення проти законів та звичаїв війни (мародерство; насильство над населенням у районі воєнних дій; погане

поводження з військовополоненими; незаконне використання символіки Червоного Хреста).

Робота над наскрізним проектом:

Завершити аналіз вироку теми 17: охарактеризувати об'єктивну і суб'єктивну сторони, ознаки спеціального суб'єкта (військовослужбовець), кваліфікуючі ознаки; здійснити відмежування від суміжних складів. Перевірити комплектність пакета з 10 карток проаналізованих вироків і підготувати його до захисту на екзамені.

Самостійна робота:

Особливості спеціального суб'єкта військових кримінальних правопорушень. Умови кримінальної відповідальності за військові правопорушення у воєнний час.

Розмежування самовільного залишення військової частини та дезертирства.

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	138	220
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	28	44
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	28	44
Підготовка звітів з практичних робіт	26	44
Підготовка до поточного контролю	28	44
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	28	44

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#). Ознайомитись з “Політикою академічної доброчесності” - за [посиланням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилення текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн- курсів	Перелік тем, які можуть бути перераховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	Як розслідувати порушення на виборах	Лекція та семінарські заняття по темі 10 «Кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина»

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
РН3. Розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності.	Інтерактивні та проблемні лекції (розбір базових правових категорій, класифікацій і юридичних конструкцій); Термінологічний диктант / бліцопитування на семінарах; Семінарські дискусії з понятійного апарату Загальної та Особливої частин кримінального права; Самостійна робота з фаховою доктриною, монографіями та науково-практичними коментарями.	Поточне усне / фронтальне опитування на заняттях; Комп'ютерне тестування на знання кримінально-правової термінології у СДО Moodle; Експрес-контроль володіння юридичними дефініціями; Оцінювання точності термінологічного апарату під час захисту завдань наскрізного проєкту.
РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.	Проблемно-орієнтоване навчання (PBL); Метод ситуатійного моделювання та аналізу казусів (case-study); Метод побудови гіпотез при кваліфікації дій співучасників, конкуренції норм, незакінченому злочині та обставинах, що виключають злочинність; Дослідницький метод у межах наскрізного проєкту (моделювання альтернативних фабул за відсутності ознак у реальному вироку).	Оцінювання розв'язання практичних кейсів і казусів; Перевірка обґрунтованості побудованих причинно-наслідкових зв'язків у картках наскрізного проєкту (зокрема розділи об'єктивної сторони та співучасті).
РН10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.	Метод наскрізного дослідницького проєкту (поелементне заповнення аналітичної таблиці та карток вироків на основі рішень з ЄДРСР); Практичний аналіз та юридична інтерпретація судових рішень; Метод юридичної аргументації; Моделювання висновків щодо форми вини, осудності та стадій правопорушення.	Оцінка повноти й правильності заповнення таблиці наскрізного проєкту та карток вироків Особливої частини; Захист наскрізного проєкту у форматі індивідуальної співбесіди (під час заліку/екзамену).

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	Оглядові та проблемні лекції щодо кримінально-правової політики, принципів кримінального права та реформи КК України; Самостійне опрацювання практики Конституційного Суду України, ЄСПЛ та правових позицій Верховного Суду.	Оцінювання виступів, наукових доповідей та участі в семінарських дебатах; Оцінювання теоретичного блоку підсумкового екзамену.
РН13. Знати і розуміти вимоги законодавства, здійснювати кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні та кримінальні правопорушення, застосовувати превентивні та примусові поліцейські заходи.	Метод розмежування суміжних складів злочинів і відмежування від адміністративних правопорушень (зокрема проти власності, виборчих прав, безпеки руху); Практикум із формування пакету з 10 аналітичних карток за вироками Особливої частини КК	Перевірка правильності складання фабул і формули кваліфікації у практичних завданнях; Оцінювання аналізу 10 судових рішень за Особливою частиною (точність кваліфікації, відмежування від суміжних норм); Підсумковий екзамен (практичні ситуаційні завдання з кваліфікації дій).

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ

Комп'ютерні класи, навчальні аудиторії обладнані мультимедійними проєкторами та доступом до інтернет

Розроблені автором курсу веб-застосунки: аналітична платформа CrimeDataLab відкритих даних щодо протидії злочинності в Україні (<https://crimedatalab.org/>), інтерактивна карта ДТП в Івано-Франківській області (<https://crimedatalab.shinyapps.io/IFSafeLab/>).

Відкриті інформаційні ресурси: ОГП (<https://dashboard.gp.gov.ua/>, <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>), ДСА (<https://court.gov.ua/opendata/>, https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/). База даних правових позицій верховного суду (<https://lpd.court.gov.ua/>), Єдиний державний реєстр судових рішень (<https://reyestr.court.gov.ua/>)

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

(в разі потреби - розділити за семестрами)

<i>Вид контрольного заходу</i>	<i>Зміст</i>	<i>% від загальної оцінки</i>	<i>Бал</i>	
			<i>min</i>	<i>max</i>
Поточні контрольні заходи	опитування, поточні контрольні роботи, практичні завдання, результати виконання індивідуальної роботи	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	25	40
Усього:		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї

норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Критерії оцінювання (поточного та підсумкового контролю)

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ²

Основна література

1. Берзін П. С. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник у 3-х томах. Том 1. Загальні засади. 2-ге вид., виправ. і доп. Київ: ВД «Дакор», 2019. 562 с.
2. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навчальний посібник / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваїте, 2014. 944 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. / за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. та доп. Харків: Право, 2020. 584 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.]; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
5. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. В. М. Бурдіна, В. І. Маркіна. Київ: Юрінком Інтер, 2025. 1148 с.
6. Кримінальне право. Загальна частина (Українсько-європейські студії): підручник: у 2 книгах / за ред. О. О. Дудорова, А. А. Стрижевської. Книга 1. Вступ до кримінального права України. Вчення про кримінальне правопорушення. Київ: Видавництво «Норма права», 2025. 824 с.; Книга 2. Вчення про заходи кримінально-правового впливу. Загальна частина кримінального права європейських держав. Київ: Видавництво «Норма права», 2025. 788 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина: тексти лекцій : навчально-методичний посібник / авт.: А. Я. Берш, В. П. Кедик, Е. Е. Кузьмін [та ін.]; за заг. ред. Н. А. Мирошниченко, Є. Л. Стрельцова Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Астропрінт, 2022. 328 с.
8. Вознюк А. А. Кримінальне право України. Загальна частина: конспект лекцій; вступне слово д.ю.н., проф. О. О. Дудорова. Київ: Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.
9. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.
10. Баулін Ю. В. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / за заг. ред. Ю. В. Бауліна. 7-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2025.
11. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. Київ, 2025.
12. Тютюгін В. І., Рубащенко М. А. Кримінальне право України. Особлива частина : посібник для підготовки до заліків та іспитів. 6-те вид. Харків : Право, 2023. 188 с.

² обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65, від 4.03. 2016](#)), [рекомендації](#) Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

- 13.Кримінальне право України. Особлива частина : навчально-методичний посібник. Київ ; Одеса : Юрінком Інтер, 2023. 228 с.
- 14.Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / О. В. Попович, Л. В. Томаш, П. П. Латковський, А. Ю. Бабій. Чернівці, 2022. 319 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.18921>.
- 15.Кримінальне право (Особлива частина) : методичні рекомендації для підготовки до практичних занять. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 65 с.
- 16.Мовчан Р. О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми : монографія. Київ : Норма права, 2022. 244 с.
- 17.Колабораціонізм на тимчасово окупованих територіях: проблеми правової оцінки, гарантування прав і свобод та реінтеграції територій : монографія / М. А. Рубашенко, І. В. Яковюк, Н. В. Шульженко, О. В. Зайцев, С. О. Харитонов ; за наук. ред. М. А. Рубашенка ; Нац. фонд дослідж. України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 576 с.
- 18.Письменський Є. О. Кримінально-правові проблеми протидії колабораційній діяльності : монографія. Київ : Алерта, 2024. 438 с.
- 19.Орлов Ю. В. [Колабораціонізм: кримінологічні виміри] : монографія / Кримінол. асоц. України. Харків : Право, 2023. 252 с.

Додаткова література

1. Вереша Р. В. Кримінальне право України на сучасному етапі. Загальна частина: навч. посіб. Київ: Алерта, 2022. 612 с.
2. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах. Том 17: Кримінальне право. Редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.
3. Тютюгін В. І., Комаров В. І., Рубашенко М. А. Кримінальне право України. Загальна частина: посіб. для підгот. до заліків та іспитів, 3-тє вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2019. 222 с.
4. Дудоров О. Кримінально-правові проблеми сучасної України (вибрані праці). Київ: Ваіте, 2022. 632 с. URL: <https://bit.ly/4csmMZB>
5. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи : монографія / Ю. В. Баулін, М. В. Буроменський, В. В. Голіна та ін. Київ : ВАІТЕ, 2015. 688 с.
6. Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України [уклад. О. П. Горох]; за заг. ред. А. А. Музики. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 524 с. URL: <https://bit.ly/3X56Ula>
7. Острогляд О. В. Основні положення кримінально-правової політики України та Кримінального права України (Загальна частина): навчальний посібник [у

- схемах та визначеннях, практичні завдання]. 3-тє вид., переробл. та допов. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2021. 340 с. URL: <https://bit.ly/3AnSjhU>
8. Топчій В. В., Дідківська Г. В., Мудряк Т. О. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. у схемах. Держ. фіскальна служба України. Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права». Вінниця: «ТВОРИ», 2019. 344 с.
9. Карчевський М. В. Кримінальне право України. Загальна частина. Презентації [Електронний ресурс] : навч. посіб. Сєверодонецьк: ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2020. URL: https://karchevskiy.org/album_8_5/
10. Карчевський М.В. Протидія злочинності в умовах війни: аналіз статистичних даних (2013–2023) // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична, 2024, № 2. С. 80-90. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-2-12>
11. Карчевський М.В. Глорифікація: історичний, міжнародний та вітчизняний соціально-правовий вимір // Юридичний науковий електронний журнал, 2023, № 10. С. 713-717. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/173>
12. Карчевський М.В. Практика протидії кримінальним правопорушенням у сфері використання інформаційних технологій. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В.С. Батиргарєєва (голов. ред.) та ін. Харків : Право. 2024. Вип. 48. С. 116-121. <http://pbz.nlu.edu.ua/article/view/321503>
13. Карчевський М. В. Кримінально-правове регулювання в сфері обігу наркотичних речовин: аналіз ефективності на основі відкритих даних щодо протидії злочинності. Інформація і право. 2025. № 4(55). [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.4\(55\).346512](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.4(55).346512)
14. Карчевський М.В. Тенденції кримінально-правової протидії злочинам, які вчиняють військовослужбовці: аналіз даних офіційної кримінальної статистики. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2026. № 52. <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2026-52-2-163-174>
14. Максимович Р. Л. Судовий прецедент як джерело кримінального права. Соціально-правові студії. 2021. Вип. 1 (11). С. 93–102. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3704/1/13.pdf>
15. Карчевський М. В., Куковинець Д. О. Використання технологій штучного інтелекту правоохоронними та судовими органами: світовий досвід та напрями розвитку національного законодавства. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В. С. Батиргарєєва (голов. ред.) та ін. Харків: Право. 2023. Вип. 46. С. 21-31. <http://pbz.nlu.edu.ua/article/view/301290/293453>
16. Карчевський М.В. Розділ 5. Обчислювальне кримінологічне аргументування та його роль в раціоналізації кримінально-правової правотворчості // Концептуальні засади правотворчості у сфері кримінальної юстиції : монографія / за ред. д. ю. н., проф. Зої Загиней-Заболотенко. Київ : Юрінком Інтер, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. С. 222-272
17. Карчевський М. В. Кримінальне право в умовах цифрової трансформації. Від несанкціонованого доступу до «jailbreak» штучного інтелекту : монографія /

- Микола Карчевський ; Ун-т Короля Данила ; Ін-т інформації, безпеки і права Нац. акад. прав. наук України. – Харків : Право, 2025. – 176 с. Самілик Г. М. Склад злочину та його наповнення. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2018. Вип. 3 - 4 (12-13). С. 159-164. URL: <https://bit.ly/3yHz2aO>
18. Панов М. І., Харитонов С. О., Гальцова В. В. Об'єкт кримінального правопорушення: сучасні трактування. Вісник національної академії правових наук України. Харків. 2021. С. 262-269. DOI: 10.37635/jnalsu.28(4).2021.262-269. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/journals/visnik-napnu-4-2021-r>
19. Гродецький Ю. В., Зайцев О. В. Поняття суб'єкта кримінального правопорушення. Вісник Асоціації кримінального права України. 2024. № 1 (21). С. 255-281. <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2024.21.308048>
20. Доманова Т. Ю. Поняття та ознаки злочину, вчиненого з двома формами вини. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Випуск 39. Том 2. С. 42-45.
21. Арманов М. Кримінальна відповідальність за незакінчений злочин. Вісник Національної академії прокуратури України. 2017. № 1 (47). С. 48-55.
22. Орловський Р. С. Теоретичні та методологічні проблеми інституту співучасті у кримінальному праві України: монографія. Харків: Право, 2019. 624 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16982/1/Orlovskiy_mon-2019.pdf
23. Марін О. Множинність кримінальних правопорушень: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 92 с.
24. Андрусак Г. Визначення поняття обставин, що виключають злочинність діяння, у кримінальному праві України. Історико-правовий часопис. 2016. № 1. С. 153–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipch_2016_1_31
25. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Покарання у проєкті нового Кримінального кодексу України: окремі критичні застереження. Реформування кримінального законодавства крізь призму історичного надбання: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 18 берез. 2021 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 47-51.
26. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Призначення додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певну посаду або займатися певною діяльністю особі, яка відповідну посаду не обіймає або відповідною діяльністю не займається (аналіз правових позицій Верховного Суду). Вісник Асоціації кримінального права України. 2023. № 2 (20). С. 62–86. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/292344>
27. Письменський Є. О. Чи будь-який потерпілий може примиритись з винуватою особою для її звільнення від кримінальної відповідальності? Азовські правові читання 2019: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Бердянськ, 17-18 травня 2019 р. Бердянськ: ТОВ «Модем-1», 2018. С. 86-91.

28. Вознюк А. А., Письменський Є. О. Передача засудженого для обміну як військовополоненого: кримінально-правові аспекти звільнення від відбування покарання. Київський часопис права. 2022. № 3. С. 112-120.
29. Муратова С. О. Судимість у системі інститутів Загальної частини кримінального права України: монографія. Харків: Право, 2017. 272 с.
30. Навроцька В. В. Підстави продовження, зміни чи припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2022. № 3. С. 130-146.
31. Крижановський М. В. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: форми, окремі аспекти застосування та перспективи запровадження нових видів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 4. С. 208-215.
32. Тимофєєва Л. Ю. Пропорційність реагування на кримінально-протиправну поведінку неповнолітніх. Вісник асоціації кримінального права України. 2021. Том 2. № 16. С. 84–98. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/244427>